Роберт Шеклі

Прогулянка

Переклад: В. Ільницький

Виник Папазіан, замаскований під людину. Він швидко перевірив, чи на місці голова. "Ніс і носки черевиків повинні дивитися в один бік", нагадав він собі.

Всі системи працювали нормально, серед них і компактна душа, що живилась від елементів для кишенькового ліхтарика. Папазіан опинився на землі, в незрозумілому, надприродному Нью-Йорку, на перехресті десяти мільйонів людських доль. Йому захотілося гроппнути, але людське тіло не було для цього пристосоване, й він просто посміхнувся.

Папазіан вийшов з телефонної будки — гратись з людьми.

Відразу ж він зіштовхнувся з гладким чоловіком років сорока. Чоловік зупинив його й запитав:

— Агов, приятелю, як швидше пройти на ріг Сорок дев'ятої і Бродвея?

Папазіан відповів без вагання:

— Обмацуйте цю стіну, а коли знайдете нещільність, йдіть напролом. Цей тунель проклали марсіани — коли вони ще були марсіанами. Вийдете саме на ріг Сорок восьмої вулиці й Сьомої авеню.

— Дотепник чортовий! — пробурмотав чоловік і пішов, навіть не доторкнувшись до стіни.

— Яка зашкарублість! — сказав про себе Папазіан. — Треба б включити це в рапорт.

Але чи потрібно йому готувати рапорт? Він не уявляв.

Час ленчу. Папазіан увійшов у забігайлівку на Бродвеї біля Двадцять восьмої вулиці й звернувся до буфетника:

— Я хотів би спробувати ваші знамениті "гарячі песики".

— Знамениті? — здивувався буфетник. — Скоріше б настав такий день!

— Вже настав, — заперечив Папазіан. — Ваші "гарячі песики" користуються гарною репутацією по всій галактиці. Я знаю декого, хто подолав тисячі світлових років задля цих булочок із сосисками.

— Нісенітниця! — переконано сказав буфетник.

— Та невже? Можливо, вас зацікавить, що в даний момент половина ваших клієнтів — прибульці. Загримовані, звичайно.

Кожен другий клієнт сполотнів.

— Ви що, іноземець? — запитав буфетник.

— Альдебаранець по материнській лінії, — пояснив Папазіан.

— Тоді все зрозуміло, — сказав буфетник.

Папазіан йшов вулицею. Він будь-чого не знав про життя на Землі й насолоджувався своїм незнанням: йому так багато буде ще про що

дізнатися. Дивовижно — не мати уявлення, що робити далі, ким бути, про що говорити.

— Агов, приятелю! — гукнув його перехожий. — Я доїду по цій лінії до Порт-Вашингтона?

— Не знаю, — сказав Папазіан, і це було правдою.

На жаль, в неуцтві є певні незручності. Якась жінка поспішила пояснити їм, як дістатися до Порт-Вашингтона. Дізнаватися нове доволі цікаво, але Папазіан вважав, що незнання захоплюючіше.

На будинку висіло оголошення: "Здається в оренду".

Папазіан увійшов і узяв в оренду. Він гадав, що вчинив правильно, хоча в глибині душі сподівався, що помилився, тому що так було би кумедніше.

Молода жінка сказала:

— Добрий день. Я місс Марш. Мене надіслало агентство. Вам потрібна секретарка?

— Цілком правильно. Ваше ім'я?

— Ліліан.

— Згодиться. Можете братись до роботи.

— Але у вас нема будь-чого, навіть машинки.

— Купіть все, що необхідно. От гроші.

— А що від мене потрібно?

— Ви мене запитуєте? — з м'яким докором спитав Папазіан. — Я уявлення не маю, чим зайнятись мені самому.

— А що ви збираєтеся робити, містер Папазіан?

— От це я і хочу з'ясувати.

— О... Ну добре. Мені здається, вам знадобляться стіл, стільці, машинка і все інше.

— Чудово Лілі! Вам казали, що ви дуже гарненька?

— Ні...

— Отже, я помилився. Якщо ви цього не знаєте, то відкіля знати мені?

Папазіан прокинувся в готелі "Центральний" і змінив ім'я на Хол. Він скинув з себе верхню шкіру й залишив під ліжком, щоб не вмиватися.

Ліліан була вже в конторі, розставляла новенькі меблі.

— Вас чекає відвідувач, містер Папазіан, — сказала секретарка.

— Відтепер мене звуть Хол. Впустіть його.

Відвідувачем виявився коротун на ім'я Джасперс.

— Чим можу бути корисний, містер Джасперс? — запитав Хол.

— Не маю навіть найменшого уявлення, — збентежився відвідувач. — Я прийшов до вас, корячись непоясненому поривові.

Хол геть-чисто забув, де він міг залишити свою Машину Непояснених Поривів.

— І де ж ви його відчули? — поцікавився він.

— На північний схід звідси, на розі П'ятої авеню і Вісімнадцятої вулиці.

— Біля поштової скриньки? Так я і думав! Ви дуже допомогли мені містер Джасперс! Чим можу вам прислужитись?

— Кажу вам, не знаю! Це був непояснений...

— Так. Але чого б ви хотіли?

— Побільше часу, — сумно сказав Джасперс. — Хіба всі не цього хочуть?

— Ні, — твердо сказав Хол. — Але, можливо, я допоможу. Скільки часу вам потрібно?

— Ще б років сто, — попросив Джасперс.

— Приходьте завтра, — сказав Хол. Подивимося, що вдасться для вас зробити.

Коли відвідувач пішов, Ліліан запитала:

— Ви дійсно можете йому допомогти?

— Це я з'ясую завтра, — відповів Хол.

— Чому не сьогодні?

— А чому не завтра?

— Тому що ви змушуєте чекати, а це недобре.

— Згоден, — сказав Хол. — Зате дуже життєво. Подорожуючи, я помітив, що життя — по суті чекання. Отже, варто насолоджуватися всім, перебуваючи в чеканні, тому що тільки на нього ви й здатні.

— Це надто складно для мене.

— У такому випадку надрукуйте який-небудь лист.

На тротуарі стояла людина з американським прапором. Навколо зібралася невелика юрба. Чоловік був старий, з червоним зморшкуватим обличчям. Він говорив:

— Я хочу вам повідати про світ мертвих, вони ходять по землі поруч з нами. Що ви на це скажете, ґа?

— Особисто я, — зауважив Хол, — змушений погодитися, тому що поруч стоїть стара сивоволоса жінка в астральному тілі з висхлою рукою.

— Боже мій, це, напевно Етель! Вона вмерла торік, містер, і відтоді я намагаюся з нею зв'язатися. Що вона каже?

— Цитую: "Герберт, перестань молоти нісенітницю і йди додому. Ти залишив на плиті яйця, вода вже вся википіла, й через які-небудь півгодини твоя жалюгідна халупа згорить дотла".

— Достоту Етель! — вигукнув Герберт. — Етель, як ти можеш називати нісенітницею розмови про світ мертвих, коли ти сама — дух?

— Вона відповідає, — доповів Хол, — що чоловік, що й яєць-то як слід не зварить, не спаливши свою квартиру, не має права обговорювати духів.

— Вічно вона мене пиляє, — поскаржився Герберт і заквапився геть.

— Мадам, чи не занадто ви строгі з ним? — запитав Хол.

— Він будь-коли не слухав мене при житті й не слухає тепер. Хіба можна бути занадто строгою з такою людиною?.. Приємно було побалакати з вами, містер, але мені пора, — сказала Етель.

— Куди? — поцікавився Хол.

— У Будинок Старих Духів, куди ж ще? — і вона незримо зникла.

Хол у замилуванні похитав головою.

"Земля! — подумав він. — Яке прекрасне місце!"

На Кафедральній алеї юрбився народ — в основному, венеріанці, замасковані під німців, і мешканці сузір'я Стрільця, що прикидаються хіппі.

До Хола підійшов якийсь товстун і запитав:

— Пробачте, ви не Хол Папазіан? Я Артур Вентура, ваш сусід.

— З Альдебарана? — запитав Хол.

— Ні. Я, як і ви, з Бронксу.

— На Альдебарані нема Бронксу, — констатував Хол.

— Схаменіться, Хол! Ви пропадаєте майже тиждень. Аліна божеволіє від занепокоєння. Вона хоче звернутися в поліцію.

— Аліна?

— Ваша дружина.

Хол зрозумів, що відбувається. То була Криза Збігу Особистості. Як правило, неземні туристи з таким явищем не зіштовхувалися. Криза обіцяла Холу приголомшливі враження. Якби тільки вони збереглися в пам'яті!

— Добре, — сказав Хол, — дякую вам за інформацію. Шкода, що я заподіяв стільки хвилювань моїй дружині, моїй любій Поліні...

— Аліні, — виправив Вентура.

— Нехай так. Передайте їй, що я прийду, щойно виконаю завдання.

— Яке завдання?

— Моє завдання полягає в з'ясуванні мого завдання.

Хол посміхнувся і спробував піти. Але Артур Вентура виявив унікальну здатність роїтися й оточив Папазіана з усіх боків, створюючи шум і починаючи спроби силового впливу. Папазіан подумав про лазерний промінь і замислив вбити всіх Артурів, але потім вирішив, що це неадекватне до ситуації.

Особи, вдягнені в форму, поселили Папазіана в квартиру, де він впав в обійми ридаючої жінки, що відразу заходилася повідомляти йому відомості особистого характеру.

Хол зробив висновок, що цю жінку звали Аліна. Жінка вважала, що вона його дружина. І могла показати відповідні папери.

Спершу було навіть кумедно мати дружину, дітей, справжню роботу, рахунок у банку, автомобіль, кілька змін білизни й решту того, що є в землян, Хол до самозабуття грався з новими речами.

Майже щодня Аліна запитувала його:

— Милий, ти що-небуть згадав?

А він відповідав:

— Нічого. Але я впевнений, що все буде гаразд.

Аліна плакала. Хол звик до цього.

Сусіди були дуже турботливі, друзі — дуже добрі. Вони щосили приховували від нього, що він не в своєму розумі — чудик, дурник, псих ненормальний.

Хол Папазіан дізнався все, що будь-коли робив Хол Папазіан, і робив те ж саме. Найпростіші речі він знаходив захоплююче цікавими. Чи міг альдебаранець розраховувати на більше? Адже він жив справжнім земним життям, і земляни приймали його за свого!

Звичайно, Хол робив помилки. Він погано ладнав з часом, але поступово навчився не стригти газон опівночі, не вкладати дітей о п'ятій

ранку й не йти на роботу в дев'ятій вечора. Він не бачив причин для таких обмежень, але вони робили життя цікавішим.

На прохання Аліни, Хол звернувся до лікаря Кардомана — фахівця з читання в головах людей. Лікар повідомляв, які думки гарні й плідні, а які — погані й брудні.

Кардоман:

— Чи давно у вас з'явилося відчуття, що ви — позаземна істота?

Папазіан:

— Незабаром після мого народження на Альдебарані.

Кардоман:

— Ми заощадимо масу часу, якщо ви визнаєте, що вас долають дивні ідеї.

Папазіан:

— Ми заощадимо стільки ж часу, якщо ви визнаєте, що я альдебаранець, який потрапив у скрутне становище.

Кардоман:

— Тихо! Слухай, приятелю, така заява може завести чорт зна куди. Підкорися моїм вказівкам, і я зроблю з тебе цяцю-хлопчика.

Папазіан:

— Тихо!

Справа йшла на виправлення. Ночі змінювалися днями, тижні складалися в місяці. В Хола бували моменти прозріння, лікар Кардоман це вітав. Аліна писала мемуари під назвою "Сповідь жінки, чий чоловік вірив, що він з Альдебарану".

Один раз Хол сказав лікарю Кардоману:

— Здається, до мене повертається пам'ять.

— Хм-м, — відповів лікар Кардоман.

— Я згадую себе у віці восьми років. Я напував какао залізного фламінго на лузі, біля маленької альтанки, неподалік від якої котила свої води ріка Чесапік.

— Помилкова пам'ять з фільмів, — прокоментував лікар Кардоман, звірившись з досьє, яке зібрала на чоловіка Аліна. — Коли вам було вісім, ви жили в Янгстауні, штат Огайо.

— Чорт забери! — спересердя вигукнув Папазіан.

— Але ви на правильному шляху, — заспокоїв його Кардоман. У кожного є подібна пам'ять, яка ховає страх і насолоду хворої психіки. Не засмучуйтесь дуже. Це добра ознака.

Папазіан приходив і з іншими спогадами: про юність, яку провів юнгою на англійській канонерці, про тяготи Клондайку..

Це були незаперечно земні спогади, але не їх шукав лікар Кардоман.

В один погожий день в дім прийшов продавець щіток — він хотів поговорити з господаркою.

— Вона повернеться через кілька годин, — вибачився Папазіан. — У неї сьогодні урок грецької, а потім різьблення по каменю.

— Прекрасно, — сказав продавець. — Насправді я хотів поговорити з вами.

— Мені не потрібні щітки, — відповів Папазіан.

— До чорта щітки. Я офіцер служби зв'язку. Повинен нагадати вам, що ми відбуваємо рівно через чотири години.

— Відбуваємо?

— Все приємне коли-небудь кінчається, навіть відпочинок.

— Відпочинок?

— Облиште! — відрізав продавець щіток або офіцер зв'язку. — Ви, альдебаранці, зовсім нестерпні.

— А ви звідкіля?

— Я з Арктура. Як провели час, граючись з аборигенами?

— Здається одружився з однією місцевою, — повідомив Папазіан.

— Справжня земна дружина, це входило в вашу програму. Ну, йдете?

— Бідна Поліна засмутиться, — поскаржився Папазіан.

— Її ім'я Аліна. Як більшість землян, вона все одно значну частину часу проводить у глибокому смутку. Але я не можу змушувати вас. Якщо

побажаєте залишитися, врахуйте, що наступний туристичний корабель буде через 50-60 років.

— Пішли вони всі до чорта, — сказав Папазіан, — Я з вами.

— Як і раніше будь-чого не пам'ятаю, — поскаржився Хол офіцерові зв'язку.

— Природно. Ваша пам'ять залишилася в сейфі на кораблі.

— Навіщо?

— Щоб ви не почували себе в незнайомому оточенні. Я допоможу вам облаштуватися.

Корабель піднявся опівночі. Політ був помічений локаційним підрозділом ВПС. Зображення, яке виникло на екрані, пояснили значним скупченням болотного газу, через яке пролетіла щільна зграя ластівок.

Незважаючи на огидний холод відкритого космосу, Хол залишався на палубі й спостерігав, як зникала на відстані Земля. Його чекає нудне одноманітне життя, чекають дружини й діти...

Але він не відчував жалю. Земля — чудесне місце для відпочинку, однак вона мало пристосована для життя.

Роберт Шеклі

Погана медицина (терапія)

Про твір:

Robert Sheckley. Bad Medicine (1956).

оповідання: 34,3 кБ (приблизно 14 сторінок).

Жанр: гумористична фантастика.

Переклад на рос. мову (з англійської): невідомо.

Джерело: Сайт Lib.ru (рос. мова). Файл із колекції Колесникова й Криворучко.

Переклад на українську мову:

1) чорновий — ПроЛінг Офіс, Плай v.4.1.

2) чистовий — Володимир Ільницький, (23.09-1.10 2006).

Редагування №1: Михайлина Косак. 7 з 12 зауважень враховано (не враховані в основному зауваження до фраз зі словами "будь-коли, ніколи".

2 травня 2103 року Елвуд Кесвел швидко крокував Бродвеєм з заряджeним револьвером у кишені піджака. Він не мав наміру пускати його в дію, але побоювався, що все-таки може це зробити. Таке припущення не було позбавлене підстав, тому що Кесвел страждав манією вбивства.

Був м'який мрячний весняний день, в повітрі пахло дощем і квітучим кизилом. Кесвел стискав револьвер у пітній долоні й намагався придумати хоча б один вагомий аргумент, щоб не вбивати чоловіка на прізвище Мегнесен, який днями сказав, що Кесвел чудово виглядає.

"Яка справа Мегнесену, як я виглядаю? Кляті цікаві ґави, лізуть не в свої справи, завжди все псують..."

Кесвел був невисокого зросту, холерик із сердитими розпаленими очима, щелепами бульдога й волоссям кольору імбиру. Кожен зустрічав людей подібного типу; видершись на шухляду з-під дезинфікуючих засобів, вони проголошують промови перед юрбою вийшлих на обідню перерву службовців і іронічно налаштованих студентів, викрикуючи гасла на зразок: "Марс для марсіан, Венера для венеріанців!"

Однак, по правді кажучи, Кесвела не цікавив важкий соціальний стан населення інших планет. Він працював кондуктором ракетобуса нью-йоркської корпорації "Швидкий транзит". Він не ліз до чужих справ. До того ж він був абсолютно божевільним.

На щастя, бували моменти, коли він розумів це, принаймні половиною своєї свідомості.

Піт лив з Кесвела градом, поки він йшов по Бродвею до Сорок третьої вулиці, де знаходився магазин "Домашні терапевтичні прилади". Незабаром закінчиться робочий день і його друг Мегнесен повернеться у свою невелику квартиру, зовсім неподалік від будинку Кесвела. Як легко, як приємно було б недбало ввійти, обмінятися однією-двома фразами, а потім...

Ні! Кесвел ковтнув повітря і нагадав собі, що в нього нема дійсного бажання когось вбивати. Вбивати недобре. Його посадять за ґрати, друзі його не зрозуміють, та й мама будь-коли цього не схвалить.

Однак ці аргументи були слабкими, занадто надуманими й зовсім не переконливими. Від фактів не сховаєшся: він хоче вбити Мегнесена.

Хіба таке сильне бажання може бути негарним? Або навіть нездоровим?

Так, може! Зі здавленим стогоном Кесвел пробіг останні кілька кроків до магазину "Домашні терапевтичні прилади".

Вмеблювання всередині магазину відразу принесло полегшення. Світло було м'яким, фіранки — спокійних тонів, і навіть виставлені тут мерехтливі терапевтичні машини не занадто впадали в око. От де приємно просто прилягти на килим під покрив терапевтичних машин у твердій впевненості, що тебе очікує врятування від усіх неприємностей.

Світловолосий продавець з довгим породистим носом безшумно (але не вкрадливо) підплив до нього й неголосно запитав:

— Чи потрібна допомога?

— Терапію! — пробурмотів Кесвел.

— Певна річ, сер, — чарівно посміхнувся продавець, розгладжуючи лацкани піджака. — Ми для цього й існуємо. — Він пильно подивився на Кесвела, нашвидкоруч поставив діагноз і постукав по блискаючому білиною і міддю апаратові. — От це, — сказав продавець, — новий Алкоголерозвантажувач фірми "ІБМ", рекламується найпопулярнішими журналами. Привабливе доповнення до меблів, погодьтесь, що він прикрасить будь-яку квартиру. Всередині є телевізор.

Спритним рухом вузької кисті продавець відкрив Алкоголерозвантажувач, показавши телеекран розміром 52 дюйми.

— Мені потрібно... — почав Кесвел.

— Терапію, — закінчив за нього продавець. — Звичайно. Я хочу тільки підкреслити, що ця модель будь-коли не поставить в незручне становище вас, ваших друзів або близьких. Зверніть увагу на втоплену шкалу бажаної інтенсивності споживання спиртного. Бачите? Якщо не хочете зовсім утримуватися, можете встановити будь-яку з наступних поділок: "багато", "помірковано", "в компанії" або "для апетиту". Це новинка, унікальна в механотерапії.

— Я не алкоголік, — з гідністю сказав Кесвел. — Корпорація "Нью-Йоркський швидкий транзит" не наймає алкоголіків.

— Розумію, — сказав продавець, недовірливо дивлячись на сльозаві очі Кесвела. — Ви, здається, людина нервова. Можливо, портативний заспокоювач фірми "Бендікс"...

— Нерви тут теж ні до чого. Що у вас є проти манії вбивства?

Продавець стис губи.

— Шизофренічного чи маніакально-депресивного походження?

— Не знаю, — зізнався Кесвел, трохи розгубившись.

— Загалом, це не має значення, — сказав продавець. — Моя власна теорія. За час роботи в магазині я дійшов до висновку, що руді й блондини схильні до шизофренії, а брюнети — до маніакальної депресії.

— Цікаво. Ви давно тут працюєте?

— Тиждень. Отже, сер, от що вам потрібно.

— Що це?

— Рекс-Регенератор, створений фірмою "Дженерал моторс". Красивий, не чи правда? Вписується в будь-який інтер'єр, всередині відмінно обладнаний портативний бар. Ваші друзі, родина, родичі ніколи здогадаються...

— Чи вилікує він манію убивства? — запитав Кесвел. — Сильну.

— Поза всяким сумнівом. Це зовсім не те, що маленькі 10-амперні апарати для невротиків. Це стаціонарна 25-амперна машина з великим запасом міцності, призначена для дійсно важких, застарілих випадків.

— Саме те, що в мене, — сказав Кесвел із пробачною гордістю.

— Ця крихітка все з вас виб'є. Великі, надміцні підшипники! Потужна система охолодження! Абсолютна ізоляція! Діапазон чутливості більш...

— Я беру його, — сказав Кесвел. — Зараз же. Заплачу відразу.

— Відмінно. Я тільки зателефоную на склад...

— Я можу взяти цей, — сказав Кесвел, виймаючи гаманець. — Хочу швидше його випробувати. Розумієте, я збираюся вбити мого друга Мегнесена.

Продавець співчутливо клацнув язиком:

— Вам цього не захочеться... Плюс п'ять відсотків податок. Дякую вам, сер. Докладну інструкцію ви знайдете всередині.

Кесвел подякував йому, обхопив Регенератор обома руками й поспішив до виходу.

Вирахувавши свою комісію, продавець посміхнувся про себе й закурив. Однак зненацька з'явився зі свого кабінету керуючий — великий представницький чоловік у пенсне й зіпсував все задоволення.

— Хескінс, — сказав керуючий, — по-моєму, я вже радив вам позбутися цієї неохайної і шкідливої для всіх звички.

— Так, містер Фолансбі, пробачте, сер, — вибачився Хескінс, гасячи сигарету. — Я негайно скористаюся Денікотинізатором з вітрини. Зробив доволі вигідний продаж, містер Фолансбі. Один з великих Рекс-Регенераторів.

— Он як? — Новина справила на керуючого враження. — Не часто нам удається... почекайте! Чи не хочете ви сказати, що продали демонстраційну модель?

— А що... ви знаєте, боюся, що так, містер Фолансбі. Покупець дуже поспішав. А хіба...

Фолансбі сплеснув руками й схопився за голову.

— Хескінс, я вас попереджав. Я впевнений, що вас попереджав! Демонстраційний Регенератор був марсіанською моделлю. Для механотерапії марсіан.

— Ага, — сказав Хескінс. Він подумав мить. — Розумію.

Фолансбі дивився на свого підлеглого в лиховісному мовчанні.

— Але яке це має значення? — швидко запитав Хескінс. — Машина ж не розрізняє. Мені здається, вона буде лікувати манію убивства, навіть якщо пацієнт і не марсіанин.

— У марсіанської раси будь-коли не виявлялося схильності до вбивства. Марсіанський варіант Регенератора не здатен навіть зрозуміти таке. Безумовно, Регенератор спробує здійснити лікування. Він зобов'язаний. Але від чого він буде лікувати?

— Розумію, — сказав Хескінс.

— Бідолаху треба зупинити, перш ніж... ви сказали, у нього манія убивства? Я не ручаюся за наслідки! Його адреса, швидше!

— Розумієте, містер Фолансбі, він так поспішав...

Керуючий довго дивився на продавця, не вірячи своїм вухам.

— Викличте поліцію! Зв'яжіться з відділом безпеки "Дженерал моторс"! Розшукайте його!

Хескінс кинувся до дверей.

— Стійте! — крикнув керуючий, натягаючи плащ. — Я з вами!

Елвуд Кесвел повернувся додому на таксокоптері. Він затяг Регенератор у вітальню, присунув його до кушетки й окинув оцінюючим поглядом.

— А продавець не помилився, — сказав він нарешті. — Дійсно, личить до вмеблювання.

З естетичної точки зору Регенератор виявився вдалим придбанням.

Кесвел помилувався ним ще трохи, а потім пішов на кухню приготувати собі бутерброд з куркою. Він їв повільно, не спускаючи очей із точки, що знаходилася трохи вище й лівіше кухонного годинника.

"Будь ти проклятий, Мегнесен! Брудний, брехливий, підступний, ворог усього чистого й непорочного на землі..."

Вийнявши револьвер з кишені, він поклав його на стіл і повертів у різні боки своїм негнучким пальцем.

Настав час починати терапію.

Якби не...

Кесвел із занепокоєнням відчув, що не хоче позбуватися від бажання вбити Мегнесена. Що буде з ним, якщо він позбавиться цієї потреби? Життя втратить значення, зміст, весь смак і гостроту. Воно стане нескінченно нудотним.

Крім того, Мегнесен завдав йому великого особистого горя, про яке не хотілося згадувати.

Айрін!

Його бідна сестра, збезчещена солодкомовним і хитрим Мегнесеном, занапащена й кинута. Хіба може бути переконливіша причина, щоб узяти револьвер...

Насилу Кесвел згадав, що в нього будь-коли не було сестри. Тепер саме час піддатися терапії. Він пройшов у вітальню і вийняв інструкцію, засунуту в вентиляційний отвір апарату. Розгорнувши її, прочитав:

"Для користування Регенератором моделі Рекс:

1) Поставте Регенератор поруч зі зручною кушеткою (зручну кушетку можна придбати за додаткову плату в кожному магазині "Дженерал моторс").

2) Встроміть вилку в кімнатну розетку.

3) Вдягніть розсувний контактний обруч на голову. От і все! Ваш Регенератор зробить решту! Ніяких язикових бар'єрів і проблем діалекту, тому що Регенератор спілкується методом Безпосереднього

Чуттєвого Контакту (патент заявлений). Єдине, що від вас потрібно, — довіритися апарату.

Ви не повинні відчувати зніяковілість або сором. В усіх є проблеми, іноді складніші ваших! Регенератор не цікавиться вашою моральністю або етичними принципами, тому не вважайте, що він вас судить. Він лише намагається допомогти вам стати здоровим і щасливим.

Як тільки Регенератор збере й обробить достатню кількість інформації, він почне лікування. Від вас самих залежить тривалість сеансів. Наказуєте ви! І, звичайно, ви маєте право перервати сеанс у будь-який момент.

От і все! Просто, чи не так? А тепер вмикайте ваш Регенератор фірми "Дженерал моторс" і ставайте нормальним!

— Нема чогось складного, — сказав собі Кесвел.

Він підсунув Регенератор ближче до кушетки й ввімкнув його. Взяв обруч, почав вдягати його на голову, зупинився.

— Я почуваю себе так по-дурному! — хихикнув він.

Зненацька він закрив рот і зухвало глянув на чорну, поблискуючу нікелюванням машину.

— То, отже, ти вважаєш, що можеш зробити мене нормальним, ґа?

Регенератор не відповідав.

— Добре, спробуй. — Він вдягнув обруч на голову, ліг на кушетку й схрестив руки на грудях.

Будь-чого не відбулося. Кесвел влаштувався зручніше. Почухав плече й трохи пересунув обруч. Нічого. Думки його почали розповзатися.

"Мегнесен! Ти нахабний, зарозумілий виродок, огидний..."

— Добрий день, — пролунав у його голові голос. — Я ваш механотерапевт.

Кесвел винувато завовтузився.

— Здрастуйте. Я отут просто... ну, ви розумієте... неначебто б...

— Розумію, — заспокоюючe сказала машина. — Адже ми всі, так чи інакше... В даний момент я вивчаю вашу підсвідомість з метою синтезу, діагнозу, прогнозу й лікування. Я виявляю...

— Так?

— Один момент. — Регенератор мовчав кілька хвилин. Потім непевно сказав: — Вельми незвичайний випадок,

— Правда? — запитав задоволений Кесвел.

— Так. Коефіцієнти схожі на... я, щоправда, не впевнений... механічний голос апарату став згасати. Індикаторна лампка замигтіла й згасла.

— Агов, у чому справа?

— Якась плутанина, — відповіла машина. — Однак, — продовжувала вона зміцнілим голосом, — надзвичайна природа симптомів не може загнати в глухий кут кваліфіковану терапевтичну машину. Кожен

симптом, хоч який він вигадливий, є всього лише сигналом, ознакою внутрішньої невідповідності. А всі симптоми можна пояснити на основі загальноприйнятої і доведеної теорії. Оскільки теорія ефективна, симптоми повинні з нею узгоджуватися. Будемо виходити з цієї передумови.

— А ви впевнені, що робите те, що потрібно? — запитав Кесвел, у якого вже замакітрилась голова.

Блиснувши індикатором, машина відрізала:

— Сучасна механотерапія — точна наука, що не допускає будь-яких значних помилок. Почнемо зі словесних асоціацій.

— Та вже нехай, — сказав Кесвел.

— Житло?

— Будинок.

— Собака?

— Кішка.

— Фліфл?

Кесвел загаявся, намагаючись збагнути. Чимось це слово нагадувало марсіанське, але могло бути й венеріанським або...

— Фліфл? — повторив Регенератор.

— Марфуш, — зімпровізував Кесвел.

— Голосний?

— Солодкий.

— Зелений?

— Мама.

— Тханагойес?

— Патаматонга.

— Аррідес?

— Нексотесмодрастика.

— Чтиспохельгноптецес?

— Рагамару латасентрикпропатрія! — вигукнув Кесвел. Це був набір звуків, яким можна пишатися. Людина середніх здібностей не змогла б їх вимовити.

— Гм..., — сказав Регенератор. — Закономірності збігаються. Так і повинно бути.

— Які закономірності?

— У вас, — повідомила йому машина, — класичний випадок фім-манії, ускладненої сильною дварк-схильністю.

— Невже? Мені здавалося, що в мене манія вбивства.

— Цей термін не має змісту, — суворо сказала машина. — Тому я відкидаю його як безглуздий набір звуків. Тепер врахуйте: фім-манія зовсім нормальна. Будь-коли цього не забувайте. Правда, у ранньому віці вона звичайно поступається місцем ховендиш-відразі. Індивідууми, що не володіють цією природною реакцією на зовнішнє середовище...

— Я не зовсім розумію те, що ви говорите, — зізнався Кесвел.

— Прошу вас, сер, давайте відразу домовимося. Ви — пацієнт. Я механотерапевт. Ви звернулися до мене, щоб вилікуватися від недуги. Однак ви не можете розраховувати на допомогу, якщо самі не будете докладати відповідних зусиль.

— Добре, — сказав Кесвел. — Я спробую.

Дотепер він насолоджувався відчуттям власної переваги. Все, що говорила машина, здавалося кумедним. Мабуть, він навіть міг би вказати механотерапевту на деякі його неточності.

Тепер же відчуття благополуччя звітрилося, вже вкотре, й Кесвел відчув себе самотнім, жахливо самотнім і загубленим, рабом своїх бажань, який шукає хоча б трохи тиші й спокою.

Він витерпить що завгодно, аби знову віднайти рівновагу. Суворо нагадав він собі, що не має права критикувати механотерапевта. Ці машини знають свою справу, у них величезний досвід. Він буде намагатися, хоч яким би безглуздим здавався йому, дилетантові, цей спосіб лікування.

Одне ясно, подумав Кесвел, похмуро вкладаючись на кушетку, механотерапія набагато складніша, ніж він припускав.

Пошуки зниклого покупця були недовгими й безрезультатними. Його не було на багатолюдних вулицях Нью-Йорку, й ніхто пам'ятав рудого

чоловічка зі збудженими очима, що тяг на собі чорну терапевтичну машину.

Таке видовище було занадто звичайним.

Незабаром після термінового телефонного виклику з'явилися четверо поліцейських на чолі зі стривоженим молодим лейтенантом — детективом на прізвище Сміт.

Ледь Сміт устиг запитати: "А чому ви не вдозвілилися повісити ярлики на товари?" — як його перервали.

Відіпхнувши поліцейського, що стояв посеред дверей, у кімнату увійшов чоловік. Він був високим, кутастим і некрасивим, із глибоко запалими блідо-голубими очима. М'ятий і нечищений костюм висів на ньому, як гофроване залізо.

— Що вам потрібно? — запитав лейтенант Сміт.

Некрасивий чоловік відігнув лацкан піджака і показав блискучий срібний значок.

— Я Джон Рет з відділу безпеки "Дженерал моторс".

— А... винен, сер, — сказав лейтенант Сміт, віддаючи честь. — Я не думав, що ви так швидко прибудете на місце.

Рет видав невизначений звук.

— Ви перевірили відбитки пальців, лейтенант? Покупець міг доторкнутися до іншої терапевтичної машини.

— Я зараз же за це візьмуся, сер, — сказав Сміт. Нечасто траплялося, щоб оперативний працівник "Дженерал моторс", "Дженерал електрик" або "ІБМ" прибував для особистого розслідування на місце. Якщо дільничний поліцейський виявить моторність, то його можуть перевести в Індустріальну Поліцію...

Рет повернувся до Фолансбі й Хескінса й оглянув їх пронизуючим поглядом, безособовим, як промінь радару.

— Викладайте все по черзі, — сказав він, виймаючи з безформної кишені записну книжку й олівець.

Він слухав розповідь у лиховісному мовчанні. Нарешті різко закрив записну книжку, всунув її на місце в кишеню і сказав:

— Терапевтичні машини потрібно оберігати, як святиню. Дати покупцеві не ту машину — означає не виправдати виявлену вам довіру, порушити Громадські Інтереси й очорнити добру репутацію Компанії.

Керуючий згоджуючись закивав, люто дивлячись на нещасного продавця.

— Марсіанський варіант машини, — продовжував Рет, — узагалі не повинен був знаходитися на вітрині.

— Я поясню, як це трапилося, — поспішно сказав Фолансбі. — Нам потрібна була демонстраційна модель, і я написав у Компанію лист із проханням...

— Це, — безжалісно перебив його Рет, — може бути розцінено як груба й злочинна недбалість.

Керуючий і продавець обмінялися зляканими поглядами. Вони згадали про виправну колонію "Дженерал моторс" біля Детройту, де

порушники законів Компанії існували у похмурій тиші, займаючись монотонним кресленням мікросхем для кишенькових телевізійних приймачів.

— Правда, це поза моєю компетенцією, — сказав Рет. Він звернув свій похмурий погляд на Хескінса: — Ви впевнені, що покупець не назвав свого імені?

— Ні, сер. Тобто так, я в цьому впевнений, — відповів Хескінс деренчливим голосом.

— Чи згадував він взагалі які-небудь імена?

Хескінс закрив обличчя руками. Потім підкинув голову і з жаром вимовив:

— Так! Він хотів когось убити! Свого друга!

— Кого? — перепитав Рет з льодовим спокоєм.

— Прізвище його друга... дайте мені подумати... Магнетон! Згадав! Магнетон! Або Морісон? О боже...

На залізному обличчі Рета відбилося гофроване презирство. Люди марні як свідки. Гірше, ніж марні, тому що вони можуть спрямувати по помилковому сліду. З точки зору надійності найкращі роботи.

— Невже він не згадав чогось істотного?

— Дайте мені подумати! — сказав Хескінс, обличчя якого перекосило від напруги.

Рет чекав.

— Ситуація була небезпечною, — сказав Рет, — особливо для людини з вашими... е... е... неприємностями.

Непомітно для Кесвела він уважно вивчав його. Той поводився нормально, але зовнішність часто оманна, особливо в душевнохворих. У Кесвела була манія убивства, й нема підстав вважати, що вона зникла безслідно.

І Рет пошкодував, що так рано відіслав Сміта й його загін. Присутність збройних поліцейських іноді заспокоює.

Кесвел пройшов в інший кут кімнати, де стояла терапевтична машина. Одна рука в нього була все ще в кишені, іншу він любовно поклав на Регенератор.

— Бідолаха, він намагався щосили, — сказав він. — Звичайно, він не міг вилікувати те, чого не було. — Він посміхнувся. — Правда, йому це майже вдалося!

Стежачи за виразом обличчя Кесвела, Рет сказав підкреслено недбалим голосом:

— Радий, що все обійшлося, сер. Компанія, певна річ, компенсує втрачений час і завданий вам моральний збиток...

— Певна річ, — сказав Кесвел.

— ...і ми негайно замінимо цей Регенератор нормальною земною моделлю.

— В цьому нема необхідності.

— Нема?

— Нема. — У голосі Кесвела звучала твердість. — Терапія, почата машиною, спонукала мене здійснити глибокий самоаналіз. У момент повного проникнення у власну свідомість мені вдалося переоцінити й відкинути мій намір убити бідного Мегнесена.

Рет недовірливо нахилив голову.

— Ви не відчуваєте зараз такої потреби?

— Абсолютно.

Рет насупився, хотів щось сказати, але зупинився. Він повернувся до Фолансбі й Хескінса:

— Заберіть машину. Я з вами ще поговорю в магазині.

Керуючий і продавець підняли Регенератор і вийшли.

Рет зробив глибокий вдих:

— Містер Кесвел, я б вам дуже рекомендував прийняти безкоштовно новий Регенератор від Компанії. Без правильного лікування методом механотерапії зберігається небезпека поновлення процесу.

— У даному випадку небезпеки нема, — м'яко, але твердо сказав Кесвел. Дякую вам за турботу, сер. Спокійної ночі.

Рет знизав плечима й попрямував до дверей.

— Постривайте! — крикнув Кесвел.

Рет обернувся. Кесвел витяг руку з кишені. У руці був револьвер. Рет відчув, як струмки поту стікають під пахвами. Він оцінив відстань між собою і Кесвелом. Занадто далеко.

— Візьміть, — сказав Кесвел, протягаючи револьвер руків'ям вперед. Мені це більше не знадобиться.

Рет з байдужим виразом обличчя прийняв револьвер і засунув його у свою безформну кишеню.

— Спокійної ночі, — сказав Кесвел. Він закрив за Ретом двері й замкнув її.

Нарешті він залишився один.

Кесвел пройшов на кухню. Відкоркував пляшку пива, зробив великий ковток і сів за кухонний стіл. Він не спускав очей з крапки, яка знаходилася трохи вище й лівіше настінного годинника.

Він повинний розробити свій план зараз. Часу втрачати не можна.

"Мегнесен! Зле чудовисько, що зрубало горику Кесвелів! Мегнесен! Людина, що таємно збирається заразити Нью-Йорк огидною фім-манією! О, Мегнесен, бажаю тобі довгого-довгого життя, наповненого муками, що я тобі принесу! А для початку..."

Кесвел посміхнувся, уявивши, як він буде дваркувати Мегнесена влендихним способом.